

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över remiss Betänkandet En skärpt miljöstraffrätt och ett effektivt sanktionssystem (SOU 2025:14) - svar senast 2025- 08-31

Er beteckning: KN2025/01042

Sammanfattning

Länsstyrelsen Skåne ställer sig i stora drag positiva till remissen och förslagen. Inom arbetet mot avfallsbrottslighet ser vi stora behov av förslagen och det kommer att öppna upp möjligheter till ett mer effektivt arbete.

Eventuella kommentarer redovisas nedan.

1.13 Förslag till förordning om ändring i förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Det framgår av 32 a § förslag till förordning om ändring i förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd att det är förbjudet att utan anmälan ta över en miljöfarlig verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöprövningsförordningen (2013:251).

Länsstyrelsen Skåne funderar på om den föreslagna formulering är tillräckligt tydlig i avseende när anmälan ska ske i förhållande till övertagandet. För att göra det tydligare är en lösning att lägga till ordet *föregående* mellan utan och anmälan.

Länsstyrelsen Skåne vill också belysa en eventuell risk med att kalla detta en anmälan i stället för en prövning. En konsekvens idag av att inte behandla en anmälan i tid (sex veckor vid miljöfarlig verksamhet) är att verksamhetsutövare får påbörja verksamheten trots att tillsynsmyndigheten inte bedömt om det är lämpligt. Tillsynsmyndigheten kan därefter inte förbjuda verksamheten inom ramen för anmälningsförfarandet.

En allmän reflektion som Länsstyrelsen Skåne vill lyfta är om det är lämpligt att reglera dessa ganska långtgående kraven i en förordning, i stället för i lagform. En möjlig konsekvens av detta kan bli att det saknas författningskommentar till ändringarna av förordningen i fråga (1998:899).

3. Gällande rätt och praxis

Länsstyrelsen Skåne är positiv till förslaget om att ett stort antal nuvarande brottsbestämmelser ska avkriminaliseras och i stället omfattas av miljöstraffavgift. Länsstyrelsen Skåne ser att det också finns vissa risker. Villkorsbrott enligt nuvarande 29 kap. 4 § första stycket punkten 2 miljöbalken (1998:808) är en av de överträdelser som enligt Länsstyrelsen Skånes uppfattning ofta resulterar i en påföljd, och i våra dialoger med verksamhetsutövare ser vi tydligt att det faktum att villkorsbrott betraktas som just ett brott har en direkt avskräckande effekt. Det finns en risk att verksamhetsutövare inte kommer att bli avskräckta på samma sätt från att begå villkorsöverträdelser om den enda konsekvensen är ett känt belopp som miljöstraffavgift. Det är därför av vikt att beloppen sätts så att det blir kännbart.

Länsstyrelsen Skåne ser en risk med de nu föreslagna ändringarna i form av att de enligt förslaget ska träda i kraft redan den 1 juli 2026. Länsstyrelsen Skåne ser förvisso positivt på att ändringar genomförs snabbt och effektivt när de väl är beslutade, men eftersom betänkandet inte innehåller några förslag på exakt hur de nya miljöstraffavgifterna ska komma att se ut så finns en risk att de inte kommer vara på plats till den 1 juli 2026.

Det finns därmed en risk att det kommer att finnas en tidsperiod av okänd längd under vilken det inte finns någon påföljd alls för de överträdelser som enligt förslaget ska avkriminaliseras för att i stället omfattas av miljöstraffavgift. Den situationen föreligger redan idag på en hel del överträdelser inom sakområdet fluorerade växthusgaser, och det är olyckligt om det ska behöva uppstå sådana situationer igen.

Länsstyrelsen Skåne ser att det finns en osäkerhet gällande dubbelbestraffning. Enligt betänkandet ska det bli en straffrättslig påföljd för överträdelser som leder till fara för skada eller skada, men endast miljöstraffavgift för överträdelser som inte leder till fara för skada eller skada. Samtidigt påpekas att det inte ska kunna

bli både straff och miljöstraffsavgift för samma överträdelse. Miljöstraffsavgifter som koncept bygger på att det ska vara extremt tydligt huruvida avgiften är aktuell eller inte, och enligt Länsstyrelsens erfarenhet så är det svårt att fastställa enkla och tydliga definitioner på vad som kan leda till skada eller fara för skada. Ett beslut om miljöstraffsavgift är en snabb och enkel åtgärd som kan vidtas direkt när en överträdelse uppmärksammas – beslut om eventuellt straff för en överträdelse är däremot en betydligt långsammare process. Om det finns otydlighet kring huruvida skada eller fara för skada har uppstått, så blir det otydligt för tillsynsmyndigheten huruvida beslut om miljöstraffsavgift ska fattas eller om anmälan om misstänkt brott ska göras.

Om båda åtgärderna vidtas av tillsynsmyndigheten, så finns det risk att en överträdelse som skulle ha fått straff som påföljd inte får det med hänvisning till att det redan fattats beslut om miljöstraffsavgift. Om det istället endast görs en anmälan om misstänkt brott men som läggs ned, riskerar det att inte bli någon påföljd alls. Ett alternativt är att det bli tydligt att tillsynsmyndigheten i ett senare skede kan fatta beslut om miljöstraffsavgift istället.

Länsstyrelsen Skåne anser att fler miljöstraffsavgifter borde omfattas av ett varierande belopp baserat på omfattningen av verksamheten som begått överträdelsen – antingen i stil med de föreslagna ändringarna i 9 kap. förordning (2012:259) om miljöstraffsavgifter som inte beslutats ännu (förslaget finns i Naturvårdsverkets skrivelse till författningsändringar till följd av EU:s reviderade förordningar om fluorerade växthusgaser m.m.) eller i stil med upplägget i t.ex. 12 kap. 4 § förordning (2012:259) om miljöstraffsavgifter.

Länsstyrelsen Skåne anser att det inte är lämpligt att ha fasta belopp för alla aktörer oavsett storlek, då en viss överträdelse i så fall i praktiken inte får någon kännbar effekt på större aktörer, medan mindre aktörer kan riskera att bli kraftigt ekonomiskt påverkade – av en och samma typ av överträdelse.

Länsstyrelsen Skåne konstaterar att den nuvarande lydelsen i 29 kap. 1 § miljöbalken (1998:808) i många avseenden är tänkt att vara likvärdig under det nya förslaget. Länsstyrelsen Skåne anser förvisso att formuleringen i fråga på många sätt är lämplig (t.ex. "orsakar att det i mark, vatten eller luft, släpps ut ett ämne som typiskt sett eller

i den enskilda fallet medför eller kan medföra”, men vet också av erfarenhet att jurister på Åklagarmyndigheten ofta gör helt andra bedömningar av vad som medför eller kan medföra olika former av problem i omgivningen än vad den naturvetenskapliga expertisen hos tillsynsmyndigheterna gör. Länsstyrelsen Skåne anser att det behöver göras tydligare för de myndigheter som bedömer straffpåföljder att bestämmelsen inte endast omfattar mätbar skada utan även utsläpp som typiskt sett kan medföra skada. Det är idag alldeles för vanligt att omfattande utsläpp av farliga ämnen lämnas helt utan påföljd enbart för att utsläppen skett i områden där det inte kunnat påvisas någon mätbar skada.

7.2 Vandelsprövning

Länsstyrelsen tillstyrker att det införs en utökad vandelsprövning för tillstånds- och anmälningssärenden för miljöfarlig verksamhet. Det är viktigt att samma förutsättningar ska gälla vid överlåtelse av tillstånd som vid tillståndsprövningen. Länsstyrelsen ställer sig positiv till att detta kan hindra oseriösa aktörer från att få tillstånd och därigenom öka trovärdigheten för tillståndssystemet.

För granskning och tolkning av sökandens ekonomiska förutsättningar, eventuellt näringsförbud eller annan misskötsamhet krävs andra kunskaper hos handläggaren än vad som vanligen behövs vid handläggning av ett anmälningss- eller tillståndssärende. Erfarenheter från lämplighetsprövningen vad gäller tillstånd till transport av avfall visar att detta ofta kan vara snårigt och svårtolkat.

En utökad vandelsprövning (med krav på till exempel samordning med andra myndigheter såsom Skatteverket och Polisen) riskerar att förlänga handläggningstiden för anmälningss- eller tillståndssärenden generellt, även om det endast är en ytterst liten andel som skulle nekas tillstånd på grund av bristande vandels.

För att undvika att handläggningstiden ökar är det centralt att det tas fram tydliga kriterier för när ett tillstånd inte kan medges. Tydliga förarbetsuttalanden om, eller en central vägledning kring, vilka register som ska kontrolleras och vilka handlingar prövningsmyndigheten bör kräva in från sökanden för att styrka vandels skulle också underlätta implementeringen av förslaget.

Tydliga och förutsägbara kriterier kan även bidra till att en verksamhetsutövare avstår från att inleda en prövningsprocess.

7.4 Utredningens bedömningar och förslag om vandelsprövning för miljöfarlig anmälningsskyldighet

På sidan 414 i utredningen står följande. *"Överlåtelse utan anmälan ska kunna leda till att tillsynsmyndigheten förbjuder verksamheten till skillnad från samma förfarande för tillståndsskyldiga miljöfarliga verksamheter som leder till att ansökan om tillstånd avslås."*

Denna mening framstår som felaktig och bör korrigeras så att det står *"utebliven anmälan avseende tillståndsskyldiga verksamheter leder till att en ansökan om återkallande av tillstånd skickas in till tillståndsmyndigheten och tillståndet återkallas"*.

8.5.2 En kommun ska kunna överlämna ett ärende till länsstyrelsen

På sidan 456 i utredningen diskuteras timavgiftens storlek då länsstyrelsen tagit över ett ärende från kommunen. Avgiften föreslås vara densamma som avgiften för länsstyrelsens tillsyn över vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken och därmed utgå med 800 kronor för varje hel timme handläggningstid (jfr 3 kap. 11 § förordningen om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken).

Det är möjligen en enkel lösning men man bör ändå fundera på om det är rimligt att särbehandla de verksamhetsutövare som utgör anledningen till att ärendet flyttas till länsstyrelsen på så sätt att de sannolikt får betala en lägre timavgift än övriga verksamhetsutövare? Flertalet kommuners motsvarande timtaxa torde i många fall vara högre och även betydligt så.

9.3.2 och 9.3.4 Nationell och regional lägesbild

Länsstyrelsen Skåne har under 2025 bedrivit ett pilotprojekt om strukturerad samverkan. Detta som en del av regeringsuppdraget om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet. I detta pilotprojekt har vi samlat på oss många erfarenheter av att samverka inom miljöbrottsområdet samt framtagande av lägesbild. Detta tror vi kan komma till nytta när man utformar förslaget om författningsstyrd samverkan.

Länsstyrelsen Skåne ser en risk att den stora delen läggs på själva lägesbilsarbetet och inte på att implementera de åtgärder som tas

fram utifrån lägesbilden om den görs var år, därför föreslår Länsstyrelsen Skåne att det görs vartannat/vart tredje år. Det samma gäller för Länsstyrelsernas uppdrag att ta fram en lägesbild.

Övrigt

Miljöbalken har under senare år blivit allt viktigare som styrmedel för att hantera påverkan på kulturmiljövärden till följd av förändringar i landskapet. En analys av hur kulturmiljölagens skydd och sanktioner samspelar med övrig miljölagstiftning, och särskilt med miljöbalken, hade därför varit intressant. Utredningen saknar dock helt en sådan diskussion eller andra fördjupade resonemang som rör kulturmiljön specifikt. Sammantaget bedömer vi att detta inte medför några särskilda, negativa konsekvenser för kulturmiljön, men inte heller någon utveckling för möjligheterna att arbeta specifikt med kulturmiljövärden som en delmängd inom miljölagstiftningen.

Länsstyrelsen Skåne vill framhäva att förordningen 2024/1157 om transport av avfall (som publicerades 30 april 2024) kommer, med start 21 maj 2026, i delar ersätta förordning 1013/2006 om transport av avfall.

Flera av förslagen kommer innebära en ökad arbetsbelastning och nya arbetsuppgifter för länsstyrelserna och det krävs därmed att länsstyrelserna får resurser som motsvarar den ökade arbetsbelastningen.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med projektledare/utredare Frida Törnquist som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.